

ИНТЕРВЮ С БОЙКО ЛАМБОВСКИ

Бойко Ламбовски е български поет, публицист, есеист и преводач. Носител е на български и чуждестранни отличия за литература и публицистика. Негови творби са превеждани на сръбски, немски, английски, руски, чешки, полски, италиански и други езици. В творчески план казва за себе си, че иска да „улови в крачка“ езика, а в емоционален се определя като „черноглед на плитко и оптимист в дълбочина“.

С. К.: Г-н Ламбовски, Вие сте носител на множество национални и международни награди, а през 2018 г. станяхте „Почетен селянин“ и грабнахте „Цървула“ на фестивала „Мистериите на Хухла“¹. Казвате, че това е най-скъпата награда за Вас. Защо?

Б. Л.: Веднъж в една изложба в Националната галерия, в която участваха и поети, определих себе си като „роден в София селянин“. Селянин по дух и призвание, така да се каже. Разбира се, имах предвид не земеделските и стопанските си умения, които не са забележителни, а усещането за самодостатъчност и за някакъв първичен анархистичен и индивидуалистичен дух, характерен за мен, но и за живота на село като цяло.

Този фестивал, организиран от Иван Бунков през последните вече няколко десетилетия, ценя не защото съм от този край – не съм. Ценя го, защото прави „център на света“ една иначе незначителна демографски и географски точица – с. Хухла. И в тази точица се съсредоточава етническо и културно многообразие, изкуство и веселие, история и високи хуманни идеали. Всъщност центърът на света е тъкмо там и тогава, където и когато човек чувства тези неща в себе си. Тоест – наградата ми е скъпа, защото е награда с намигане, защото възпява изброените по горе неща.

С. К.: Какви пространства обитава поезията? Те могат ли да образуват център на света? Що за свят ще е това?

Б. Л.: Както вече казах, за център на света смятам отделната личност, когато е вдъхновена и мисли не само за собственото препитание. Знаем, че повечето хора смятат центровете на политическа власт в света за най-важните, но аз не мисля така. Поезията в това отношение е концентрация на смисъл. Когато е добра, разбира се. А всяка концентрация на енергия има динамична, почти гравитационна духовна сила – да привлича. Тоест да се превърща в център. Така че, на въпроса Ви – поезията е сила и център, но център на света – не.

¹ Наградата е бронзова пластика на скулптора Емил Пенчев и представлява пробит от ходене цървул, в който е побрано земното кълбо.

Центърът на света е Бог, а нашите центрове и енергии, включително поезията, са посланна или непосилна лепта към могъществото на този Център.

С. К.: Младите хора днес предпочитат да боравят с картини, а не със слово, задържат вниманието си само няколко секунди, всичко бързо им омръзва. Те са „дигитални туземци“, за които технологиите и иновациите са като залъгалки. Има ли поезията силата да ни „закотви“ в думите поне за малко и да ни накара да мислим?

Б. Л.: Ще ми се да има такава сила. Вярвам, че има, иначе бих я изоставил напълно. Вие сте права, че днешните юноши и младежи предпочитат визуалното, защото то носи по-бърз информационен и емоционален резултат. Ала да не ги упрекваме за това – то им дава много, но е и тежък товар. Как ще се справят с него, не знам. Вярвам, че не са по-умни или по-глупави от нас и предшествениците ни, само че трябва да се учат на друг начин на мислене и да се справят с нови предизвикателства в нови времена, всъщност – в своите времена.

С. К.: Езикът ни се пълни с англицизми и термини от дигиталната област – *рикуествам, рисърчвам, буквам, слейвам...*, а пък изчезват експресивни турцизми и арабизми като *хаирсъз, тепегъоз, будала...* Обеднява ли българският език или заменяме едни емоции с други?

Б. Л.: Аз харесвам цветистия език на миналото, той е особено подходящ за сатира и какви ли не лакърдии, тоест за хумор. Да, за съжаление този език е почти непознат в голямата си част за най-младите, те се пулят не само пред текстовете на Димитър Подвързачов за Кючук Хасан например, но и пред разкази на Чудомир вече. На мен ми е тъжно, но езикът е динамична вода, тече и бърза, а не стои на място. За съжаление не съм оптимист за езиковото разнообразие в бъдеще. И световните тенденции, и личната ми интуиция говорят, че езиците като средство за общуване ще претърпят направо революционни изменения – и скоро изкуственият интелект вероятно ще докара някакъв метаезик, който всички ще знаят, и всичко мигновено ще се превежда на него.

С. К.: Във виртуалното пространство има планини от думи, по какво се разпознава истинската поезия? Защо дори високоекспертни журита са готови да дадат отличията си на текстове, чието авторско име е просто една удвоена буква: ИИ?

Б. Л.: „Истинска поезия“ е обтекаемо като смисъл словосъчетание. За някого истинска поезия е Яворов или Елиът, за друго – рапът на Еминем или Снуп Дог... Важно е да има емоционално съвпадение във вибрациите. А въпросът за вкуса е друго нещо – вкусът се възпитава. Но възпитанието е процес бавен, а сега времето много бърза, тоест, има страшно много хора с елементарен вкус. Не е добре, но не го смятам за трагедия. Както се казва – много звани, малко призвани.

С.К.: Какво е творческата криза – помъдряване или примирение?

Б. Л.: И за това словосъчетание – „творческа криза“ мога да поспоря. Толстой казва, че истинското произведение на изкуството е рядкост, и е нещо като бременността при жената. Раждането е нещо важно, почти шоково изпитание. А другото творчество е производство, то понякога е професия и изисква всекидневна продукция, но най-често тя е халтура, или заменител с ниско качество, начин да се припечели или да се обслужва развлекателната индустрия. Е, ако има възможност, човек не трябва да притуря още към този поток. А за истинското творчество – ами, когато дойде чудото, ще се роди. А ако не дойде, значи не е трябвало. Божа работа.

С. К.: Казвате, че понякога се срамувате от квалификацията „поет“, но сте много строг и към нас, непоетите, обикновените хора – „Ще отмъждука животецът ви като лоена свещ!“. Може ли селцето Хухла да ни научи – и Вас, и нас, на друго живеене?

Б. Л.: Не точно се срамувам, а страня от девалвацията на квалификацията. Виждал съм да се кичат с това звание хора с много посредствени качества, и не ми се ще да сме заедно просто. Предпочитам „човек на думите и мисленето“, или „играч на изящната словесност“ – някак по-забавно ми изглежда – казано в интервю, разбира се. Казвам това като шега, защото знам, че термините са термини – нещо, което пълним със съдържание и самите ние. А за цитираното от вас стихотворение – о, не, не е така. Първо, не смятам поетите за нещо повече от другите хора, нито за нещо по-малко. Второ – така говори една героиня в едно мое стихотворение – „Вещица“. Тя е в състояние на бунт срещу лицемерието, а изобщо не е поет. Нетърпимост към лицемерието е присъщо да развие всеки млад човек, той може да е ученик, политик, хипи, проповедник, всякакъв. Не знам Хухла дали може да ни научи на друго живеене, но на търпимост, толерантност, приятелство и човещина може. И – най-важното от всичко, вече ни учи, както и ние се учим – един от друг.

С. К.: Благодаря Ви! Ще се радвам да се видим в с. Хухла.